

การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการ
 การเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียน
 แม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 เชียงราย เขต 1*

THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY
 MODEL FOR TEACHERS' PROMOTING ACTIVE LEARNING OF MAEYAO
 WITTAYA SCHOOL AND MAEYAO-DOIHANG SCHOOL GRUOP UNDER
 THE CHIANGRAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

สุรินทร์ คำโมนะ*

Surin khammona*

โรงเรียนแม่ยาววิทยา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เชียงราย

Mae Yao Wittaya School

The Chiangrai Primary Educational Service Area Office 1, Chiangrai, Thailand

*Corresponding author E-mail: rinsusurin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อสร้าง เพื่อศึกษาผลการใช้ และเพื่อประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง โดยวิธีวิจัยและพัฒนา ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สัมภาษณ์ครูต้นแบบ 23 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบจากครู 50 คน และ 4) ประเมินรูปแบบโดยครู 50 คน ได้มาโดยการสมัครใจเข้าร่วม ทดลองนักเรียนจากครูอาสาสมัครจาก 9 โรงเรียน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสรุปข้อมูล แบบ สัมภาษณ์ แบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหา สรุปข้อมูล และ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูต้องการพัฒนาการออกแบบการจัดกิจกรรม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียน 2) รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ และมีขั้นตอน

ได้แก่ ชั้นปรับกระบวนการทัศน์และเตรียมความพร้อม ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ ชั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน ชั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และชั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย 3) ภายหลังจากใช้รูปแบบครูสามารถออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. 0.44) จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนอยู่ในระดับดี (คะแนนเฉลี่ย 33.64 คะแนน) และครูควรปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และ 4) ครูมีความคิดเห็นต่อรูปแบบด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. 0.24)

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The objective of this research article was to survey the context, to create, to implement and to evaluate the professional learning community model for teachers' promoting active learning of Maeyao Wittaya School and Maeyao-Doihang School Group. This study used research and development method, as follows: Step 1, to survey the context that data were collected via literature reviewing of active learning management and interviewed 23 model teachers and 6 experts. Step 2, to create and review the model by 7 experts, Step 3, to implement the model by 50 teachers, Step 4, evaluation the model by 50 teachers that were voluntary selection from 9 schools. The research tools were summary form, structure interview, evaluation form. Research data were mean, standard deviation, analyzed with content analysis in order to synthesize to derive at conclusions and t-test. The findings showed that 1) Teachers need to improve the design activities learning for teaching. 2) The PLC model consist of 5 major components: principles, objectives, process, measurement and evaluation, and success conditions. The 5 steps of the model process consist of 1) Paradigm adjustment and preparation 2) Thinking and learning strategy development, 3) Teaching and Open classroom, 4), Reflection and learning together 5) Magnify an outcome. 3) After implementing the model, teachers were able to design and write lesson plan at a high level ($\bar{X} = 4.47$, S.D. 0.44), to organize active learning activities in classroom at good level (the average score was 33.64 points) and overall, teachers should improve the design and writing

the lesson plans emphasizing teaching techniques according students' daily life.

4) Teacher's opinion on input, process, product of model in overall was at the highest level (\bar{X} = 4.63, S.D. 0.24)

Keywords: Model development, Processional Learning Community, Active learning

บทนำ

การที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและมีลักษณะที่รวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลง ด้านประชากร สภาพภูมิอากาศ และการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557) ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศไทยทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ ดังนั้นคนไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับยุคสมัยและพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งภาคีเครือข่ายเพื่อทักษะศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2011) ได้ร่วมกันพัฒนากรอบงานเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st century learning) โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 โดยให้ผู้เรียนใช้ความรู้ในสาระหลักไปบูรณาการสังเคราะห์ประสบการณ์กับทักษะ 3 ทักษะเพื่อการดำรงชีวิต คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งการจัดการศึกษาจะใช้ระบบส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 ระบบ คือ ระบบมาตรฐานการเรียนรู้ ระบบการประเมินผลทักษะการเรียนรู้ ระบบหลักสูตรและวิธีการสอน ระบบการพัฒนางานอาชีพ และระบบแหล่งเรียนรู้และบรรยากาศการเรียนรู้ (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2559)

การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 จึงมุ่งไปที่ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำ การค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของไทยจึงเป็นการพัฒนาคนสร้างนวัตกรรม โดยสถานศึกษาสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรของชาติ เน้นมาตรฐานการเรียนรู้ และบริบทของท้องถิ่น ในการจัดการเรียนการสอนครูต้องจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ที่ครูมีบทบาทเป็นผู้สอน (Instructor) ผู้อำนวยการ (Facilitator) ที่ปรึกษา (Advisor) ผู้ชี้แนะ (Coach) และเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2562) ดังนั้น แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูในสถานศึกษา คือ การส่งเสริมให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

(Professional Learning Community: PLC) เพื่อให้ครูเกิดสังคมการเรียนรู้ในการพัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างสังคมครูที่เข้มแข็งในการพัฒนาตนเองและนักเรียนให้เต็มตามศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยพัฒนาครูให้เป็นครูยุคใหม่ ปรับบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “Coach” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” โดยส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional learning community: PLC) สามารถออกแบบการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการวัดประเมินผลที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง (Higher order thinking) ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active learning) มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความแตกต่าง (Differentiated instruction) สร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะการคิดขั้นสูง และพัฒนาตนเองผ่านระบบออนไลน์ และแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Training) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ประเด็นการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะสำคัญของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นในการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรุก ผู้เรียนใช้เวลาในการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ในการคิด ลงมือปฏิบัติ สรุป และสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สิ่งที่เรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ในกระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active learning) ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านทางกาย (Physically active) ทางสติปัญญา (Intellectually active) ทางสังคม (Socially active) ทางอารมณ์ (Emotionally active) โดยครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูจำเป็นต้องศึกษาและเลือกรูปแบบ เทคนิควิธีการสอนให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการเฉพาะในการสอนแต่ละครั้ง กล่าวคือ ครูต้องมีรอบการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ออกแบบการเรียนรู้การสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ในการลงมือปฏิบัติ รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง ปฏิบัติจริง ได้เผชิญสถานการณ์ ปัญหา อุปสรรค ฝึกนำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน รวมทั้งครูต้องให้ข้อมูลย้อนกลับและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนตามความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน อาทิเช่น ชาริณี ตรีวรัญญู ค้นพบสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตกต่ำ และยังไม่มีความรู้ลักษณะที่พึงประสงค์ เนื่องจากหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูยังขาดประสิทธิภาพ หลักสูตรขาดความยืดหยุ่น ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและบริบทที่แตกต่างหลากหลาย ครูขาดทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ครูยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ชาริณี ตรีวรัญญู, 2560) เมื่อทำการสำรวจในชั้นศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบปัญหา คือ ครูยังขาดความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมน้อย โดยเฉพาะในรายวิชาคณิตศาสตร์ สื่อการเรียนรู้ที่นำมาใช้ประกอบการสอนไม่หลากหลาย ด้านพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ปัญหาที่นักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ อ่านเขียนภาษาไทยยังไม่คล่อง คิดวิเคราะห์ไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ นักเรียนสนใจในการเรียนน้อย ไม่กระตือรือร้นในการเรียน ไม่ตั้งใจเรียนนักเรียนบางคนยังขาดความกล้าแสดงออก และไม่คอยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ไม่กล้าตอบคำถาม มีความเขินอาย กลัวตอบคำถามไม่ได้ ดังนั้นครูจึงมีความต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหาจากการทำงานจริง ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในการทำงาน ทักษะการคิด และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (โรงเรียนแม่ยาววิทยา, 2563)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาความต้องการของครูครูโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้งด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน และวิธีการประเมินผลหลากหลายตามสภาพจริง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ระบุแนวทางการพัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 คือ การพัฒนาครูด้วยการส่งเสริมให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional learning community: PLC) เพื่อให้ครูเกิดสังคมนการเรียนรู้ในการพัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษารวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างสังคมครูที่เข้มแข็งในการพัฒนาตนเองและนักเรียนให้เต็มศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จากการศึกษางานวิจัยของสุวิมล สพฤกษ์ศรี วศิณี รุ่งเรือง มยุรี เจริญศิริ

พบว่า ครูที่เข้าร่วมกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีคุณลักษณะของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและผลงานได้ในระดับดีและดีมาก (สุวิมล สพฤกษ์ศรี, 2561); (วศินี รุ่งเรือง, 2562); (มยุรี เจริญศิริ, 2563) แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาครูด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทำให้ครูมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้งด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน และการวัดและการประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายตามสภาพจริง ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาครูในสถานศึกษาและเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และมีความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
4. เพื่อประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแบบแผนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยการวิจัยและพัฒนา (Research and development) 4 ขั้นตอน ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น เป็นการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง การพัฒนารูปแบบและการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สัมภาษณ์ครู จำนวน 23 คน เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เกี่ยวกับแนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสรุปข้อมูลและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 2 ฉบับ ซึ่งมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบ โดยนำข้อมูลที่ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาออกแบบและยก ร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จากนั้นตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 คน ทั้งหมดได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและแบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือรูปแบบ ซึ่งมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 จากนั้นทดลองนำร่องกับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์โรงเรียนแม่ยาววิทยา จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ ปรับปรุงรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับผู้เข้าร่วมวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนแม่ยาววิทยา จำนวน 23 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง จำนวน 27 คน ได้มาโดยการสมัครใจเข้าร่วมทดลองนักเรียนจากครูอาสาสมัครจาก 9 โรงเรียน รวมจำนวน 50 คน เพื่อประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ความสามารถในการจัด

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน และสรุปข้อมูลสะท้อนผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และแบบประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (RAI) เท่ากับ 0.89 และแบบสรุปข้อมูลสะท้อนผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล และ t-test for one sample

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ร่วมวิจัย เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการนำรูปแบบไปปฏิบัติจริง ได้แก่ ครูโรงเรียนแม่ยาววิทยา จำนวน 23 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง จำนวน 27 คน ได้มาโดยการสมัครใจเข้าร่วมทดลองนักเรียนจากครูอาสาสมัครจาก 9 โรงเรียน รวมจำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า 1) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ครอบคลุมในประเด็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 2) ความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) แนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมให้ครูศึกษาพัฒนาตนเองเพิ่มเติมจากสื่อ

ต่าง ๆ จัดทำเอกสารและเครื่องมือต้นแบบ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการเปิดชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนคิดร่วมกัน นิเทศ ติดตาม ภายในองค์กรและภายนอก และสนับสนุนให้ครูมีบทบาทในการนำเสนองาน

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ โรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชั้นปรับ กระบวนทัศน์และเตรียมความพร้อม 2) ชั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ชั้น ปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ชั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ชั้นเผยแพร่ และสร้างเครือข่าย ซึ่งโดยรวมรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า

3.1 ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.44) โดยมีครูจำนวน 20 คน ที่มีความสามารถ ในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.57 - 5.00) ครูจำนวน 29 คน ที่มีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.57 - 4.50) และมีครูจำนวน 1 คน ที่มีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.50)

3.2 ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิง รุกในชั้นเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ ความสามารถ	จำนวน ครู	คะแนน เต็ม	\bar{X}	S.D.	เกณฑ์ (ร้อยละ 70 ของ คะแนนเต็ม)	ค่าสถิติ (t)	P
ความสามารถในการ จัดกิจกรรมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกในชั้น เรียน	50	40	33.64	4.94	28	48.157*	.000

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ครูที่ได้รับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนแม่ยาววิทยา มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.64 คะแนน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงว่า ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนสูงชันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3.3 สรุปข้อมูลสะท้อนผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม มีจุดเด่น คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมประจำเดือน ครูได้มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสะดวกและเหมาะสม จุดที่ควรพัฒนา คือ ควรแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียนเป็นสำคัญ และแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ การปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผน การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

4. ครูมีความคิดเห็นต่อรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวม

รายการ	n = 50		ระดับ ความเหมาะสม
	\bar{X}	S.D.	
ด้านปัจจัยนำเข้า	4.61	0.36	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ	4.66	0.29	มากที่สุด
ด้านผลผลิต	4.59	0.34	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.63	0.24	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ครูมีความคิดเห็นต่อรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.63, S.D. 0.24)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากสภาพการเรียนการสอนซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หรือนักเรียนชนเผ่า มีปัญหาด้านการอ่านการเขียน มีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนน้อย และครูบางกลุ่มที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนด เมื่อสำรวจสภาพการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เดือนละ 1 ครั้ง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับช่วงชั้นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในวันพฤหัสบดีหรือวันเวลาที่เหมาะสม แต่ยังพบว่า ครูบางส่วนยังเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วน และต้องปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องอำนวยความสะดวกและจัดปัจจัยต่าง ๆ ให้มีความพร้อมและสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chichibu, T, et al. ได้ศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของครูโดยการศึกษาบทเรียนร่วมกัน 2014 พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ในต่างจังหวัดรับรู้และตระหนักถึงประสิทธิภาพของการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านการศึกษาระดับชั้นเรียนในระดับต่ำ แม้ว่าจะมีการดำเนินการประชุมการศึกษาบทเรียนร่วมกันบ่อยครั้งก็ตาม ดังนั้นความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาและการดำเนินการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Chichibu, T, et al., 2019) ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ansawi, B. & Pang, V. พบว่า ครูมีการรับรู้ทั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน และมีความเห็นว่าการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกันอาจนำไปสู่ความสำคัญของโครงการ SISC ของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามแนวทางการปฏิบัติของโรงเรียน (Ansawi, B. & Pang, V., 2017)

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชั้นปรับกระบวนการทัศน์และเตรียมความพร้อม 2) ชั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ชั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ชั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ชั้นเผยแพร่

และสร้างเครือข่าย ซึ่งโดยรวมรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการพัฒนาารูปแบบดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ครู และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ข้อมูลสำคัญในการพัฒนารูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทโรงเรียน เพื่อให้การพัฒนาารูปแบบเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีทฤษฎีรองรับ สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี และคณะ ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การพัฒนารูปแบบที่ดีต้องมีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักการของรูปแบบนั้น ๆ มีองค์ประกอบของรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กันทั้งด้านหลักการ จุดประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล ซึ่งสามารถนำไปสู่เป้าหมายของรูปแบบที่กำหนดไว้ (ทิศนา ขัมมณี และคณะ, 2563) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ที่พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ รวมทั้งการทดลองนำร่องก่อนการนำไปใช้จริง เพื่อให้รูปแบบมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ รูปแบบดังกล่าวนี้มีจุดเด่น คือ การดำเนินงานตามกระบวนการของรูปแบบ 5 ขั้นตอน ได้ศึกษาพัฒนาการของครูโดยประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ และประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในชั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน และเมื่อดำเนินการทุกขั้นตอนเสร็จแล้วมีการประเมินผลในภาพรวมของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งมีการสะท้อนความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในภาคเรียนต่อไป ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของกุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์ ที่พบว่า รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ส่งเสริมความสามารถการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนประถมศึกษา มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัดจุดประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ (กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์, 2563)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า 1) ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนโดยรวมเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับดี และ 3) สรุปการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมมีจุดเด่น คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมประจำเดือน ครูได้มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสะดวกและเหมาะสม จุดที่ควรพัฒนา คือ ควรแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นกิจกรรมที่

เชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียนเป็นสำคัญ และแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ การปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ จากกรณีศึกษาติดตามในลักษณะไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุย การสอบถามปัญหา และความต้องการเพื่ออำนวยความสะดวกด้านปัจจัยต่างเพื่อให้การสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการประเมินพบว่าครูส่วนใหญ่มีออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในระดับดีเยี่ยม แม้ว่าจะมีครู 1 - 2 คนที่ต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในลักษณะการพาครู พาคิด พาทำ รวมทั้งสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นทั้งระดับบุคคลและระดับองค์การ โดยมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สำหรับครูที่เขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในระดับดีเยี่ยมจนเป็นแบบอย่างได้ โรงเรียนได้จัดให้มีการขยายผลโดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีกระบวนการดำเนินการที่ดีสามารถเป็นแบบอย่างได้ และเผยแพร่สู่สาธารณชนได้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของประวัติ เอ รารวรรณ์ ที่ได้เสนอกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสุขภาวะใน เว็บไซต์ของมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา กล่าวคือ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาทสำคัญในการให้ครูทั้งโรงเรียนได้ร่วมพบทวนและกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายเหล่านั้นอย่างแท้จริง แสวงหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน พบทวนผลการปฏิบัติที่ได้ร่วมกันวางแผนพัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอ ร่วมเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของเพื่อนร่วมวิชาชีพ เผยแพร่สู่สาธารณะและสร้างเครือข่าย โดยนำเรื่องราวหรือกลไกเหล่านั้นสู่สาธารณชน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดให้ชุมชนอื่นได้มาศึกษาและแลกเปลี่ยนร่วมกัน การสร้างคู่คิดของชุมชน (Community Buddy) และการเปิดกว้างสู่สาธารณะ คือ การใช้พื้นที่ของโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในเวลาที่ไม่กระทบต่อการจัดกิจกรรมปกติของครู ซึ่งจะทำให้องค์กรมีความยั่งยืนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ประวัติ เอ รารวรรณ์, 2560) ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ishii ที่ศึกษาพบว่า การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของมหาวิทยาลัยฟุคุอิใน ญี่ปุ่น โดยดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสะท้อนผลการเรียนรู้ ทำครูประจำการได้พัฒนาความรู้ เนื้อหาการสอนผ่านการฝึกปฏิบัติจริงและไตร่ตรองซ้ำ ๆ (Ishii, K., 2017) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Chichibu, T. & Kihara, T. การสื่อสารอย่างใกล้ชิดระหว่างครู การจัดการเรียนการสอนของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน (Chichibu, T. & Kihara, T. , 2013) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Graham ที่พบว่า การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยที่สนับสนุน เช่น ความเป็นผู้นำและการ

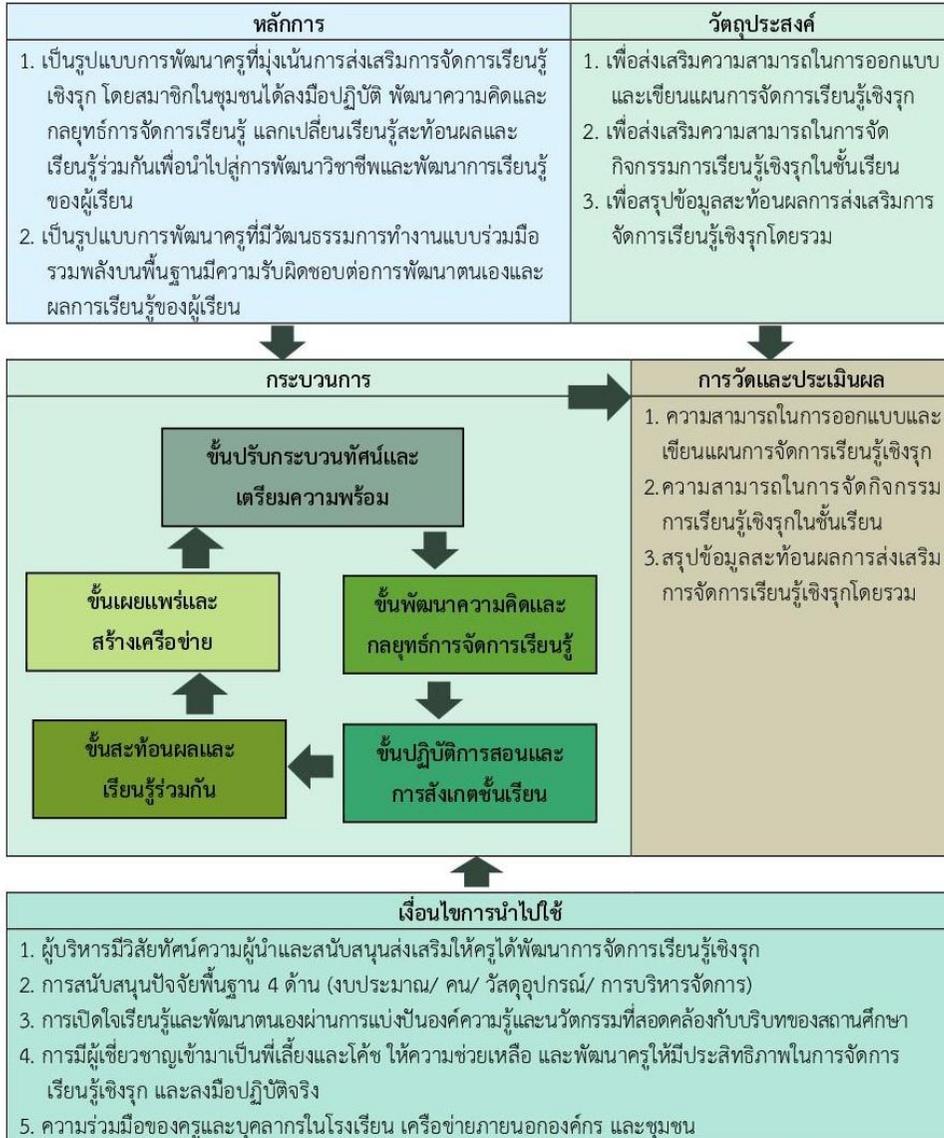
ปฏิบัติขององค์กร (Graham, P., 2017) ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยการศึกษาศาษาทเรียนร่วมกัน

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่ครูมีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต อาจจะเป็นเพราะว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนแม่ยาววิทยาและความร่วมมือของครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง ทำให้ครูได้พัฒนาและเรียนรู้ร่วมกัน โดยโรงเรียนได้มีความเตรียมความพร้อมโดยขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาให้ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ครูได้ลงมือปฏิบัติเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง และการที่โรงเรียนได้จัดเตรียมความพร้อมด้านสื่อการเรียนรู้และการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และปัจจัยสนับสนุนที่ส่งให้การดำเนินงานตามรูปแบบประสบผลสำเร็จ ซึ่งการประเมินรูปแบบดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิดรัตนะ บัวสนธ์ ซึ่งเป็นการประเมินหลังการใช้รูปแบบเสร็จแล้วในลักษณะของการประเมินในภาพรวม (รัตนะ บัวสนธ์, 2563) โดยค้นพบว่า การดำเนินงานตามรูปแบบโดยรวมประสบผลสำเร็จ โดยครูโรงเรียนแม่ยาววิทยาและครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮางมีความคิดเห็นต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของวคินี รุ่งเรือง ที่พบว่า ผู้เกี่ยวข้องต่อการใช้รูปแบบมีความเห็นว่า รูปแบบช่วยพัฒนาศิลปะการสอนของครูที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้น และครูเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานร่วมกัน (วคินี รุ่งเรือง, 2562) เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุธิดา การิมี่ ที่พบว่า การใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบออนไลน์โดยใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสะสมเต็มศึกษาของครู ช่วยให้คุณครูมีเพื่อนร่วมปรึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการระหว่างวิชา และผลการประเมินและรับรองรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (สุธิดา การิมี่, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนา รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชั้นปรับกระบวนการทัศน์และเตรียมความพร้อม 2) ชั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ชั้น

ปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย รายละเอียดดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ตอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาครูโดยใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ทำให้ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมาก มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสะดวกและเหมาะสม และแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ การปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้มีดังนี้ โรงเรียนควรสร้างความตระหนักให้ครูพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพจากแหล่งเรียนรู้และสื่อออนไลน์ และให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานประจำ ทั้งการจัดการเรียนการสอน การทำงานพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียน และควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ออกแบบแผนการจัดการเรียนเชิงรุก ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายและจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับหัวข้อวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับครู ภาศิเครือข่ายการเรียนรู้ และผู้เรียนที่เกิดจากการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 2) ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบภาศิเครือข่ายการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ของโรงเรียนแม่ยาววิทยา และครูกลุ่มโรงเรียนแม่ยาว-ดอยฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- โรงเรียนแม่ยาววิทยา. (2563). ข้อมูลการสำรวจสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนแม่ยาววิทยา. เชียงราย: โรงเรียนแม่ยาววิทยา.
- กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์. (2563). การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์เพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ส่งเสริมความสามารถการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนประถมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ชาโรณี ตริวรัฐบุญ. (2560). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพด้วยการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน: แนวคิดและแนวทางสู่ความสำเร็จ. วารสารครุศาสตร์, 45(1), 299-319.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2563). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะเชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ประวิต เอราวรรณ์. (2560). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนสุภาพะ. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2564 จาก <http://www.ires.or.th/?p=804>
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2562). ทักษะ 7C ของครู 4.0. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี เจริญศิริ. (2563). การพัฒนารูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของ ครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2563). การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วศินี รุ่งเรือง. (2562). รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก: ถอดบทเรียนจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2563. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2559). แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills). กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- สุธิดา การีมี. (2562). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบออนไลน์โดยใช้แนวคิด การพัฒนาบทเรียน ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการ

- เรียนการสอน สะเต็มศึกษาของครูประถมศึกษา. ใน *ดุชฎินิพนธ์ครุศาสตร์ดุชฎินิบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล สพฤกษ์ศรี. (2561). ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพโดยผสมผสานเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา. ใน *ดุชฎินิพนธ์การศึกษาดุชฎินิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Ansawi, B. & Pang, V. (2017). The Relationship between Professional Learning Community and Lesson Study: A Case Study in Low Performing Schools in Sabah, Malaysia. *Sains Humanika*, 9(1-3), 63-70.
- Chichibu, T, et al. (2019). Promoting Teacher Collaborative Learning in Lesson Study: Exploring and Interpreting Leadership to Create Professional Learning Community. In *Instructional Leadership and Leadership for Learning in Schools: Understanding Theories of Leading*. London: Palgrave Macmillan.
- Chichibu, T. & Kihara, T. . (2013). How Japanese Schools Build a Professional Learning Community by Lesson Study. *International Journal for Lesson and Learning Studies*, 2(1), 12-25.
- Graham, P. (2017). Improving Teacher Effectiveness through Structured Collaboration: A Case Study of a Professional Learning Community. *RMLE Online*, 31(1), 1-17.
- Ishii, K. (2017). Active Learning and Teacher Training: Lesson Study and Professional Learning Communities. *Scientia in Education*, 8(Special Issue), 101-118.
- Partnership for 21st Century Skills. (2011). Framework for 21st Century Learning. Retrieved March 14, 2021, from <http://www.p21.org>